

הם אסורים מפני אנינות, אם כן איבעי להו לשהוייה ולמיכלא לאורתא [היה להם לאהרן ובניו להשהות את החטאת עד הערב, ולאוכלה]?!?

ומשנינן: טומאה באונם באתה להם קודם שהספיקו לאוכלה בערב, וכדאמרי רבי יהודה ורבי שמעון "מפני טומאה נשרפה".

ומקשינן: בשלמא לרבנן [רבי יהודה ורבי שמעון] היינו דכתיב "ואכלתי חטאת היום", כלומר, וכי אף ביום הותרה האנינות,

אלא לרבי נחמיה, מאי "היום"? והרי אף בלילה אסורים לאכול, שאם לא כן לא היתה נשרפת?!?

ומשנינן: חובת היום, כלומר, כך אמר לו אהרן: וכי יכול אני לאכול את החטאת שהיא חובת היום דהיינו שעיר ראש חודש, והרי קדשי דורות היא ולא הותר בה האנינות.

ומקשינן: בשלמא לרבי נחמיה, שטענת אהרן היתה, שחובת היום לא הותרה באנינות, היינו דכתיב "הן היום הקריבו ... ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'", כלומר, חטאת זו שקרבה לחובת היום, וכי יכול אני לאוכלה, והרי קדשי דורות היא.

מררייכו פשעתו בה ואיטמאי [שמא מתוך המרירות פשעתם בחטאת והיא נטמאה]?

אמר לו אהרן למשה: משה! וכי כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי שמים? אלא "ותקראנה אותי כאלה", ואפילו אלה וכאלה [כפלים ממה שקרה לי], אין אני מבזה קדשי שמים. (11)

אמר לו משה לאהרן: ואי, ומאחר שהן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה, ואף בקודש היתה שלא יצאה, אם כן:

אכול תאכלו אותה בקודש [היה לכם לאוכלה בקודש] כאשר צויתי לאמר: באנינות יאכלה.

אמר לו אהרן למשה: שמא לא שמעת, להתיר אכילה באנינות, אלא בלילה, דאי ביום הרי קל וחומר הוא ממעשר שני הקל:

ומה מעשר הקל אמרה תורה "לא אכלתי באוני ממנו", קודש החמור לא כל שכן. (12)

מיד "וישמע משה וייטב בעיניו". לא בוש משה לומר "לא שמעתי", אלא הודה ואמר "שמעתי, ושכחתי".

ומקשינן: כיון שלא אמר אהרן אלא שביום

דמדברי התוספות ד"ה דאי משמע לכאורה שלא כדברי ה"שפת אמת".

11. א. כתב רש"י: והיינו דכתיב "כאלה" ולא כתיב "אלה".

12. א. שאלה ותשובה זו נלמדים ממה שאמר אהרן למשה "ואכלתי חטאת היום", כמבואר

בגמרא בעמוד ב.

ב. הקשו התוספות: בלילה נמי נימא קל וחומר, דהא רבי יהודה אית ליה אנינות לילה דאורייתא; כלומר, ואם כן הרי במעשר אסור הוא אפילו בלילה, ונאמר קל וחומר שגם בקדשים יהא אסור; ולא יישוב; וראה "שפת אמת".

ולפי מה שפירש ה"שפת אמת" לפי דעת רבי

יכול שלשתן נשרפו? תלמוד לומר בלשון יחיד "והנה שורף". הרי למדנו, אחד נשרף ולא שלשתן נשרפו.

"דרש דרש", שתי דרישות, למה?

אמר להו משה לאהרן ובניו: מפני מה חטאת זו, של ראש חודש, נשרפה ואלו [שתי החטאות האחרות] מונחות? והיינו שתי דרישות: א. למה זו נשרפה. ב. למה האחרות מונחות ואינכם אוכלים אותן. (4)

מוסיפה הברייתא לפרש: ואיני יודע איזהו חטאת שעליו הכתוב אומר "והנה שורף"?

כשהוא אומר "ואותה נתן לכם לשאת את עוון העדה", הרי למדנו: איזה היא שנשא עוון העדה, הוי אומר זה שעיר של ראש חודש, שהוא מכפר על העדה על טומאת מקדש וקדשיו. (5)

כאן שבה הגמרא לדיון שבין רבי נחמיה לרבי יהודה ורבי שמעון, ומקשה:

הרי שפיר קאמרי ליה רבי יהודה ורבי

אלא לרבנן [רבי יהודה ורבי שמעון] מאי "הן היום"?! (1)

ומשנינן: הכי קאמר "וכי הן הקריבו, הלא אני הקרבתיו". (2)

אמר מר: רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: מפני טומאה נשרפה, שאם אתה אומר מפני אנינות נשרפה היה להם לשלשתן שישרפו:

ודנה הגמרא: מאי שלשתן?

ומפרשת: כדתניא, כתיב "ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף"; וכך מתבאר הכתוב:

"שעיר", זה שעיר חטאת של נחשון שהיה ראשון הנשיאים להקריב, ובכללו שעיר חטאת. (3)

"החטאת", זו חטאת יום שמיני.

"דרש משה", זה שעיר חטאת של ראש חודש.

נחמיה, הובא בהערה לעיל, שהקל וחומר לא הובא אלא דרך אגב, ועיקר מחלוקתם היה אם ההיתר המיוחד שהיה להם הוא לקדשי שעה או אף לקדשי דורות, אם כן על דרך זו ממש יש לפרש גם כאן, ואין מקום לקושיית התוספות; ומדברי התוספות מוכח שלא כפירוש ה"שפת אמת" דלעיל.

1. בברייתא לעיל ק ב למד רבי יהודה מ"הן היום".

2. [משמע, שרבי נחמיה לא מפרש כן, ואילו לעיל בגמרא מבואר שאף לרבי נחמיה מתפרש כן, שהרי אף לשיטתו שאלו משה שמא הקרבתם

3. כמבואר במדבר ז טו.

4. התשובה על שאלה זו היא, אנינות יום לא הותרה, ולכן מונחות הם כדי לאוכלם בלילה; אלא שכל זה הוא דוקא לרבי יהודה ורבי שמעון, אבל לרבי נחמיה שאינו מחלק בין יום ללילה, אי אפשר לפרש כן.

5. כמבואר בשבועות ב א.

עוד שנינו בברייתא: **דבר אחר**, כך אמרו לו רבי יהודה ורבי שמעון לרבי נחמיה: אם אתה אומר מפני אנינות נשרפה, **והלא פינחס היה עמקן שיאכלנה שלא באנינות:**

ומקשינן: **שפיר קאמרי ליה רבי יהודה ורבי שמעון לרבי נחמיה?!**

ומשנינן: **סבר לה רבי נחמיה, כהא דאמר רבי אילעי!**

דאמר רבי אילעי אמר רבי חנינא: לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי. (8) **דכתיב** [במדבר כהן] **"והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם"**. ומשמע שמשם ואילך היה כהן. (9)

רב אשי אמר: לא נתכהן פנחס **עד ששם שלום בין השבטים** לאחר שכמעט היתה ביניהם מלחמה, כאשר הקימו בני גד ובני ראובן מזבח ליד הירדן.

שמעון לרבי נחמיה: כיצד אתה אומר שמפני אנינות נשרפה, והרי אם כן במה שונה דין חטאת ראש חודש שנשרפה, לשאר החטאות שלא נשרפו?!

ומשנינן: **רבי נחמיה לטעמיה, דאמר: קדשי שעה לא פסלה בהו אנינות, ושאר החטאות קדשי שעה הן, ולכן לא נשרפו.** (6)

מוסיפה עוד הברייתא לפרש את המשא ומתן שבין רבי יהודה ורבי שמעון לרבי נחמיה:

אמר מר: רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: מפני טומאה נשרפה, שאם אתה אומר מפני אנינות נשרפה, **היה להם לאכלה לערב:**

ומקשינן: **שפיר קאמרי ליה רבי יהודה ורבי שמעון לרבי נחמיה?!**

ומשנינן: **קסבר רבי נחמיה אף אנינות לילה דאורייתא היא, ולא יועיל להניחה לערב.** (7)

6. ואם תאמר: הניחא לרבא המחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות אליבא דרבי נחמיה; אבל לשמואל שאינו מחלק בזה, אכתי תיקשי קושיית הגמרא "שפיר קאמרי ליה"?!

קושיא זו הקשו התוספות בעמוד א על שיטת רש"י בדעת שמואל, והם מפרשים את דעתו באופן אחר, ואף לשמואל יש חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות; והוכיחו עוד כן, ממה שאמרה הגמרא כאן אליבא דרבי נחמיה "מאי היום חובת היום"; ראה שיטתם בדבריהם לעיל בד"ה ורמינהי.

7. ביאר רש"י, שמכאן למד כן, שאם לא כן היו אוכלים אותה בלילה.

8. כדכתיב [במדבר כה ו]: "והנה איש מבני

9. הטעם שלא נתכהן פינחס קודם מעשה זמרי ואף שהיה בנו של אלעזר הכהן, הוא משום שאלעזר עצמו לא נתכהן אלא כשנמשח בשמן המשחה בהקמת המשכן, ומכח משיחה זו נתכהנו אלעזר והדורות שיבואו אחר המשיחה, ולא פינחס שנולד קודם המשיחה.

10. וראה שם, שגם רבי נחמיה לא היה מפרש את דעתו באופן אחר, ואף לשמואל יש חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות; והוכיחו עוד כן, ממה שאמרה הגמרא כאן אליבא דרבי נחמיה "מאי היום חובת היום"; ראה שיטתם בדבריהם לעיל בד"ה ורמינהי.

11. וראה שם, שגם רבי נחמיה לא היה מפרש את דעתו באופן אחר, ואף לשמואל יש חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות; והוכיחו עוד כן, ממה שאמרה הגמרא כאן אליבא דרבי נחמיה "מאי היום חובת היום"; ראה שיטתם בדבריהם לעיל בד"ה ורמינהי.

12. וראה שם, שגם רבי נחמיה לא היה מפרש את דעתו באופן אחר, ואף לשמואל יש חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות; והוכיחו עוד כן, ממה שאמרה הגמרא כאן אליבא דרבי נחמיה "מאי היום חובת היום"; ראה שיטתם בדבריהם לעיל בד"ה ורמינהי.

13. וראה שם, שגם רבי נחמיה לא היה מפרש את דעתו באופן אחר, ואף לשמואל יש חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות; והוכיחו עוד כן, ממה שאמרה הגמרא כאן אליבא דרבי נחמיה "מאי היום חובת היום"; ראה שיטתם בדבריהם לעיל בד"ה ורמינהי.

חנינא, (12) הסובר כי משהרגו לזמרי נתכהן פנחס, נמי, **הא כתיב "וישמע פינחס הכהן"**. הרי שנתכהן רק מששם שלום בין השבטים! ?

ומשנינן: **ההוא קרא ד"וישמע פנחס הכהן" ליחס זרעו אחריו הוא דאתא**, כלומר, מימי משה נתכהן, וכששם שלום נתייחס ליקרא כהן ולייחס זרעו במעלות כהונה להיותם כהנים גדולים, שכן מצינו (13) שלא היו כהנים גדולים אלא מפנחס. (14)

אמר רב: משה רבינו כהן גדול היה, וחולק בקדשי שמים [נוטל חלק בקדשים], **שנאמר במילואים [ויקרא ח]: "ויקרב את האיל השני איל המלואים. ויקח משה את החזה ויניפהו תנופה לפני ה' מאיל המלואים למשה היה למנה"**, ולשון "מנה" משמע לשון חלוקה ככהנים. (15)

מיתבי מן הברייתא ששנינו לעיל בעמוד א:

שנאמר [יהושע כב] "וישמע פינחס הכהן ונשיאי העדה וראשי אלפי ישראל אשר אתו את הדברים אשר דיברו בני ראובן ובני גד ובני מנשה, וייטב בעיניהם",

ולא מצינו עד כאן שתתייחס הכהונה לפינחס עצמו, אלא "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן", שייחס הכתוב את הכהונה לאהרן ולא לפנחס.

ומקשינן: **ואידך, רב אשי, נמי, והכתיב "והיתה לו ולזרעו אחריו"**, הרי שנתכהן במעשה זמרי, ולא כרב אשי הסובר: עד ששם שלום בין השבטים! ? (10)

ומשנינן: **כי כתיב החוא**, "והיתה לו ולזרעו אחריו", **בברכה הוא דכתיב**, כלומר, בירכו שלא תיפסק הכהונה מזרעו, אבל עדיין לא נתכהן. (11)

ומקשינן: **ואידך, רבי אילעי בשם רבי**

10. ב"שפת אמת" תמה על הלשון "ואידך נמי", שהרי בדברי רב אשי אנו עוסקים; [וחתנו הביא שב"עין יעקב" הגירסא היא "ולרב אשי" ולא "ואידך"].

12. ב"שפת אמת" מפרש גם קושיא זו לרבי יהודה ורבי שמעון, ואגב שאמר "ואידך נמי" בקושיא קודמת, נקטה הגמרא לשון זו אף כאן.

13. ראה דברי הימים א, ה.

14. נתבאר על פי התוספות, וראה מה שתמה הרש"ש.

15. הנה מפסוק זה אין מוכח אלא שכהן היה, אבל לא כהן גדול! ?

וביאר ב"קרן אורה": דמסברא אומר כן, כיון

והוא פירש את הקושיא — דלא כרש"י — על רבי יהודה ורבי שמעון הסוברים שהיה פנחס כהן בשמיני למילואים; וראה מהרש"א.

11. נמצא שבירכו לעתיד ולא לתקיים הברכה מיד. ובמהרש"א הקשה: הרי הכתוב אומר "והיתה לו, תחת אשר קנא לאלהיו", ומשמע שמשום זה זכה לכהונה, ואילו לרב אשי זכה לזה משום ששם שלום בין השבטים; וכתב "ויש ליישב".

ולשיטת ה"שפת אמת" שהקושיא היא על רבי יהודה ורבי שמעון ניחא, שנתכהן כבר

קלים, הייתי אומר, קדשי קדשים בלבד הוא דאוכל בעל מום, שהרי הותרו קדשי קדשים לזר כדמפרש ואזיל, ולפיכך הותרו גם להן [לבעלי מום], אבל קדשים קלים, שלא מצינו בהם היתר לזרים, לא יאכל.

ואילו לא נאמרו קדשי קדשים שבעל מום אוכל אותם, הייתי אומר, בקדשים קלים יהא אוכל, שהן קלים, אבל בקדשי קדשים לא יהא אוכל,

לכך נאמרו קדשי קדשים, ולכך נאמרו קדשים קלים.

קתני מיהא בברייתא: שהרי הותרו, קדשי קדשים, לזר ולהן, והרי מאי זר, היכן מצינו שהותרו קדשי קדשים לזר, וכי לא היינו משה, שהותר לו בימי המילואים לאכול את החזה של איל המילואים שהיה קדשי קדשים! ? ואם כן הרי מבואר שמה זר היה ולא כהן כדברי רב! ? (16)

אמר תירץ רב ששת: לא כאשר פירשת שהותרו קדשי קדשים לזר במילואים, אלא שהותרו קדשי קדשים לזר בכמה בשעת היתר הבמות, כי בכמה עובדים הזרים והם אוכלים, (17)

"שאם אתה אומר מפני אנינות נשרפה. והלא פינחס היה עמהן", שהוא יכול היה לאכול את החטאת בשמיני למילואים,

ואם איתא כדברי רב שמשה רבינו היה כהן וראוי לאכול בקדשים, לימא "והלא משה רבינו היה עמהן" שיאכל את החטאת, ולמה נשרפה! ?

ומשנינן: דילמא שאני משה שלא היה יכול לאכול משום דטריד בשכינה להיות בהר מבוקר עד ערב.

דאמר מר: משה בהשכמה עלה להר בימי מתן תורה, ובהשכמה ירד לקדש את העם ולהשיב את דברי העם אל ה', כמבואר בפרשת יתרו; הרי שהיה משה טרוד.

מיתבי מהא דתניא: כתיב גבי בעל מום [ויקרא כא כב]: "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל".

אם נאמרו קדשי קדשים, למה נאמרו קדשים קלים? ואם נאמרו קדשים קלים למה נאמרו קדשי קדשים? כלומר, למה הוצרך הכתוב לפרט, ולא אמר "מן הקדשים יאכל"?

אילו לא נאמר שבעל מום אוכל קדשים

16. ב"קין אורה" תמה: הרי כל שבעת ימי המילואים היה למשכן דין במה כמו שהביא מדברי התוספות בעבודה זרה, ובכמה נאכלים קדשים לזרים, ואין כאן חידוש במשה! ? ותירץ: מכל מקום חידוש הוא, כיון דכל קרבנות המילואים מצות אכילתם לאהרן ולבניו, אם כן הא דהותר למשה הוי חידוש.

17. אבל קדשים קלים הנאכלים לכהן במקדש,

דבשבעת ימי המילואים היה משה משמש לבד, מסתברא שלא ירד ממעלתו, [כלומר, ועיקר ראיית הגמרא היא, שעבודתו של משה בשבעת ימי המילואים בתור כהן היתה], וברצונו היה תלוי, אם היה רצונו היה יכול לשמש בכהונה גדולה כל ארבעים שנה בשמונה בגדים, אלא משום דטריד בשכינה הניח לאהרן הכהונה גדולה; ראה עוד שם.